

Данилюк І. В.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ВАТИКАН ТА ФОЛКЛЕНДСЬКА ВІЙНА 1982 РОКУ

В статті досліджується вплив Фолклендської війни 1982 року на політику Ватикану. Було відзначено, що Ватикан не виступав посередником під час аргентино-британського протистояння, однак події 1982 року на Фолклендських островах мали безпосередній вплив на екуменічні відносини Католицької церкви із Англіканською церквою, а також на позицію Католицької церкви у Аргентині й Латинській Америці загалом. Як наслідок Святий Престол був змушений взаємодіяти із сторонами Фолклендського конфлікту.

Відзначено, що Ватикан із 1980 року готував подорож Понтифіка Івана-Павла II до Британії, яка мала відбутись у травні-червні 1982 року, і мала стати першим папським візитом до Британії й сприяти розвитку екуменічного діалогу між Католицькою та Англіканською церквами. Проте захоплення Аргентиною Фолклендських островів, 2 квітня 1982 року, ледь не зірвало плани Ватикану щодо візиту Папи Римського до Британії й подальшого екуменічного діалогу між Католицькою та Англіканською церквами. Після тривалих консультацій між британським та аргентинськими архієпископами Папа Іван-Павло II все ж вирішив здійснити запланований візит до Британії, через екуменічну значущість події. А щоб урівноважити британський візит, Ватикан поспіхом організував папський візит до Аргентини.

Відзначено, що Ватикан виступав нейтральною стороною у Фолклендському конфлікті. Ватикан не був арбітром у Фолклендській війні 1982 року. Було зазначено, що як під час візиту до Британії, так і під час візиту до Аргентини Римський Понтифік закликав до миру й примирення.

Фолклендська війна 1982 року демонструє, як конфлікт між двома країнами може вплинути на релігійний діалог й визначати політику релігійної спільноти та релігійних лідерів.

Заклики Папи Івана-Павла II до сторін конфлікту та до міжнародної спільноти, а також імпровізація із «блискавичним візитом» Понтифіка до Аргентини, у короткі терміни, демонструє гнучкість та професіоналізм ватиканської дипломатії. Варто відзначити, що Іван-Павло II вдало «маневрував» між сторонами конфлікту залишаючись прихильником й про-тагоністом миру між Аргентиною та Великою Британією.

Ключові слова: Фолклендська війна, Ватикан, Святий Престол, Аргентина, Велика Британія, Латинська Америка.

Постановка проблеми. Фолклендська війна, відома також як Мальвінська війна¹, 1982 року (англ. *Falklands War*; ісп. *Guerra de las Malvinas*) – воєнний конфлікт між Аргентиною та Великою Британією, що тривав із 2 квітня по 14 червня 1982 року, за контроль над Фолклендськими островами, а також за контроль над сусідніми островами Південна Джорджія та Південний Сандвіч.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фолклендській війні присвячена низка наукових та публіцистичних матеріалів. Так, Фолклендську війну досліджували Джуліус Гебель [11], Кеннет Привратський [18], Федеріко Лоренц [14],

Маркос-Пабло Молоезнік [15] та ін. Вплив Фолклендської війни на політику Ватикану, у зарубіжній історіографії, досліджував Т. Кростуейт [4], який ґрунтовно проаналізував вплив Фолклендської війни на екуменічні відносини Католицької та Англіканської церков [4]. У Аргентині вплив Фолклендської війни на політику Ватикану досліджували Ернан-Рейес Алкаде [1] та Хуан-Пабло Чіпка [3]. А про роль Католицької церкви у Аргентині під час Фолклендської війни писав аргентинський дослідник Мартін Обрегон [16], а також аргентинець українського походження Гораціо Вербицький [21].

Постановка завдання. Мета статті – дослідити вплив Фолклендської війни 1982 року на політику Ватикану. Досягнення мети дослідження передбачає розкриття наступних завдань: проаналізувати відносини Ватикану та Британії під час

¹ Фолклендські острови – це британська назва островів, натомість аргентинці називають Фолклендські острови – Мальвінськими, отож Фолклендську війну аргентинці за аналогією називають Мальвінською війною.

Фолклендської війни; дослідити відносини Ватикану та Аргентини під час Фолклендської війни; проаналізувати позицію Римського Понтифіка стосовно Фолклендської війни 1982 року.

Виклад основного матеріалу. Після Другого Ватиканського собору (1962–1965 років) Католицька церква стала на шлях реформ та розвитку екуменічного діалогу. Так, Католицька церква розпочала налагоджувати екуменічний діалог із православними² та протестантськими церквами. Екуменічний розвиток Католицької церкви актуалізував й зближення із Англіканською церквою³, яка була відокремлена від Католицької церкви ще у 1534 році за правління короля Англії Генріха VIII [4].

Католицька церква прагнула зміцнити свої позиції в Британії й налагодити екуменічні відносини із Англіканською церквою. У серпні 1980 року єпископи з Британії вирішили офіційно запросити Папу Івана-Павла II відвідати Англію, Шотландію та Уельс. Через декілька днів Римський Понтифік прийняв запрошення британських єпископів. Папський візит до Великої Британії запланували на літо 1982 року. Це мав бути перший папський візит до Британії [4].

Слід відзначити, що офіційні візити Римського Понтифіка є важливою складовою ватиканської дипломатії. Папський візит є символічними й завжди ретельно плануються, в цьому випадку, у ватиканських дипломатів були два роки на підготовку візиту Папи Римського до Англії, Шотландії та Уельсу.

Папа Іван-Павло II позитивно оцінював перспективу візиту до Британії, так у промові Ангел Господній Іван-Павло II зазначив: «Нехай ця моя подорож послужить справі стосунків між Католицькою Церквою та Англіканською спільнотою і прискорить так бажаний союз» [4].

У рамках підготовки візиту Римського Понтифіка до Британії пожвавішали ватикано-британські взаємини. Так, 16 січня 1982 року Ватикан створив Папську нунціатуру (посольство Святого Престолу) в Лондоні, а Британія прирівняла своє дипломатичне представництво при Святому Престолі до рангу посольства [4].

² У 1965 році Римський Понтифік Павло VI та Константинопольський Патріарх Афінагор I скасовують взаємні анафеми, які були накладені ще у 1054 року [4].

³ Англіканство – один із напрямів західного християнства, який сформувався у Англії в контексті Протестантської Реформації в Європі. Англіканська спільнота є третьою за чисельністю християнською спільнотою у світі після Католицької церкви та Православної церкви і найбільшою протестантською спільнотою.

Проте непередбачувані події на півдні Атлантичного океану ледь не зірвали перший візит Римського Понтифіка до Британії [3].

2 квітня 1982 року Аргентина окупувала Фолклендські острови, якими британці керували протягом 150 років [18; 14]. Уряд Британії вважав військову окупацію островів неприйнятною. Попри спроби дипломатичного посередництва миротворчих місій спершу США, а пізніше й ООН – між Аргентиною та Британією не було досягнуто угоди [11]. Тому Британія вирішила силою повернути Фолклендські острови [14]. Із 21 квітня по 14 червня 1982 року британські збройні сили завдали нищівної поразки силам Аргентини на Фолклендських островах [4].

Раптовий поворот подій навколо Фолклендських островів перекреслював екуменічні плани Ватикану у Великій Британії. Фолклендська війна, яку аргентинський дослідник Маркос-Пабло Молоєзнік характеризував як явище яке «ніхто не уявляв і не хотів, але сталася через злиття взаємозалежних змінних» [15, с. 181], тому Ватикану доводилось враховувати ці «змінні».

Слід відзначити, що Аргентина – католицька країна, а Британія – протестантська (англіканська). Тому Папі Римському доводилось рахуватися із позицією католицької Аргентини, навіть якщо Аргентина здійснила агресію [16, с. 7].

2 квітня 1982 р., в день коли Аргентина вторглася на Фолклендські острови [14], Папа Іван-Павло II видав «Заклик до миру між Аргентиною та Великою Британією» [5], в якому Понтифік зазначив, що «Дві великі, шляхетні та дорогі нації, Аргентина та Велика Британія, розпочали військове протистояння в Південній Атлантиці, яке, здається, стає все більш запеклим» [5]. Понтифік закликав «усіх, не лише безпосередньо залучені Сторони, але й їхні дружні країни та все міжнародне співтовариство» взяти «історичну відповідальність», а не залишатися «знеохоченими», й «повернути світові надію, що добра воля, розум, великодушність, політична далекоглядність можуть у будь-який момент, навіть у найважчий, зуміти подолати спокусу [війни]» [5].

Перед Ватиканом постала політична дилема: з однієї сторони, якби візит Понтифіка до Британії відбувся, як було запропоновано, Папа «перебував би в протестантській Британії, яка воює з католицькою Аргентиною. Такий візит ризикував відштовхнути не лише народ Аргентини, але й решту Латинської Америки, яка складала майже половину католицького населення світу» [4]; а з іншої сторони, «скасування візиту на цьому

пізньому етапі було б величезною невдачею для мети Ватикану, щоб зблизитись із Англіканською спільнотою» [4].

Під час цих подій на Римського Понтифіка почали тиснути деякі католицькі ієрархи із Латинської Америки, які вимагали скасувати візит до Британії, оскільки вони побоювались, що цей візит буде сприйнятий у Аргентині як підтримка Британії [4]. Ситуація у Аргентині була настільки делікатною, що аргентинські кардинали Приматеста та Арамбуру прибули до Ватикану, щоб висловлюючи своє занепокоєння та застереження з приводу того, що Римський Понтифік планує «відвідати протестантську державу, яка воювала з Аргентиною» [16, с. 7].

16 травня 1982 року, за менш ніж за два тижні до запланованого початку поїздки до Британії, Папа Іван-Павло II зробив публічну заяву у якій поставив під сумнів майбутній візит [4]. 18 травня Понтифік зустрівся із президентом Конференції латиноамериканських єпископів та двома архієпископами із Британії, після цієї зустрічі Папа Іван-Павло II викликав до Ватикану католицьких кардиналів із Британії та Аргентини, щоб обговорити ситуацію [4]. 21 травня Папа зустрівся із кардиналами з Британії та Аргентини, зустріч пройшла за закритими дверима.

22 травня 1982 року Папа Іван-Павло II разом із кардиналами з Британії та Аргентини провів символічну месу (службу) за мир в соборі Святого Петра [4]. Іван-Павло II звернувся до аргентинських та британських єпископів із фразою: «Мир можливий, мир є владним обов'язком» [10].

Переконати Папу в необхідності папського візиту до Британії вдалося після втручання британських католицьких архієпископів, а саме кардинала Томаса Віннінга, архієпископа Глазго, та Дерека Ворлока, архієпископа Ліверпуля, а також домовленості, що Папа Римський не зустрічатиметься з британським прем'єр-міністром Маргарет Тетчер [2].

25 травня 1982 року, за три дні до початку візиту до Британії, офіційний Ватикан підтвердив, що папський візит відбудеться за планом. 26 травня на загальній аудієнції Папа Іван-Павло II прочитав текст листа, який він надіслав до Католицької церкви в Аргентині, пояснюючи причини необхідності візиту до Британії. У цьому листі Понтифік відзначив важливість поїздки «через її екуменічне значення» [10]. Папа підтвердив, що візит «матиме суто пастирський характер, а зовсім не політичний», і що «цей суто душпастирський та екуменічний характер є настільки суттєвим і

поширеним, що, враховуючи обставини, представники урядового світу спонтанно відмовилися від усіх уже передбачених контактів, які зазвичай відбувалися за інших обставин під час подібних візитів» [10]. Попередньо посол Британії при Святому Престолі повідомив Понтифіка, що британський уряд «готовий відмовитися від усіх офіційних зустрічей, запланованих із Папою, щоб допомогти підкреслити суто пастирський та екуменічний характер візиту» [2]. Понтифік зазначив, що він «з самого початку всіма можливими засобами намагався схилити до справедливого рішення [...] яке б врятувало обидві сторони [...] від кровопролиття та інших жахливих наслідків війни» [10]. Папа висловив своє розчарування через конфлікт між Аргентиною та Великою Британією, й заявив, що він «має тверду надію, що чесне рішення незабаром буде знайдено, поступово, через мирні переговори» [10].

На цій же аудієнції, 26 травня 1982 року, Папа оголосив, що відразу після пастирського візиту до Британії він здійснить також пастирський візит і до Аргентини [4].

Візит Понтифіка до Британії: 28 травня 1982 року, розпочався шестиденний пастирський візит Папи Римського Івана-Павла II до Британії, який тривав до 2 червня 1982 року. Візит Івана-Павла II був першим візитом в історії Римського Понтифіка на англійську землю [12].

У своїй вітальній промові в аеропорті Гатвік, 28 травня 1982 року, Папа Іван-Павло II згадав про Фолклендську війну, яка уже тривала: «Мій візит відбувається в період напруги і тривоги, час, коли увага світу була зосереджена на делікатній ситуації конфлікту в Південній Атлантиці. Протягом останніх тижнів були спроби врегулювати суперечку шляхом дипломатичних переговорів, але, незважаючи на щирі зусилля багатьох, ситуація переросла у збройне протистояння. [...] Ця трагічна ситуація викликає у мене найбільше занепокоєння, і я неодноразово просив католиків у всьому світі та всіх людей доброї волі приєднатися до мене в молитві за справедливе та мирне врегулювання» [13]. Понтифік відзначив, що він звертався до Генерального секретаря ООН, урядів до влади залучених країн та «інших впливових державних діячів» щоб «заохотити рішення, яке б уникало насильства та кровопролиття» [13]. Іван-Павло II закликав до примирення і заявив, що він «молиться, щоб врегулювання спору було досягнуто найближчим часом» [13].

Цього ж дня, під час святкової меси у Вестмінстерському соборі Папа Іван-Павло II відзначив,

що його візит є пасторським і він, як єпископ Риму, прийшов «на службу єдності в любові» [12]. Понтифік згадав, що триває конфлікт й закликав приєднатися до молитви «за мирне вирішення конфлікту» [12]. Після меси у Вестмінстерському соборі Понтифік зустрівся у Букінгемському палаці із з королевою Великої Британії Єлизаветою II – це був візит ввічливості [2].

Наступного дня, 29 травня 1982 року, Папа відвідав Кентерберійський собор, ставши першим Римським Понтифіком, який відвідав цей собор. Де Іван-Павло II відслужив месу разом із архієпископом Кентерберійським. Архієпископ Кентерберійський і Папа Римський привітали один одного «поцілунком миру», а під час богослужіння лідери двох церков (Католицької та Англіканської) разом стали на коліна в мовчазній молитві й зробили спільну заяву, подякувавши за прогрес, досягнутий у примиренні між Католицькою та Англіканською церквами [17].

Масові натовпи супроводжували Римського Понтифіка всюди у Британії, де Папа проводив церемонії. За різними оцінками, понад два мільйони людей відвідали заходи, організовані Папою Івано-Павлом II у Великій Британії. Протягом шести днів пасторського візиту Папа Римський відвідав дев'ять міст Англії, Уельсу та Шотландії. Британські медіа, під час папського візиту надавали сприятливі відгуки використовуючи такі фрази, як «історичний», «бурхливий» і «ейфоричний» [4].

З точки зору запланованих цілей папського візиту, візит Івана-Павла II до Британії мав значний успіх [4]. Практично всі очільники різних церковних конфесій вітали Папу Римського у Англії, Уельсі та Шотландії. Усім було зрозуміло, що стосовно Фолклендської війни Папа Римський «не лише нейтральний, але й енергійно пропагує мир» [2].

Однак тріумфальний марш Римського Понтифіка Британією був для Ватикану палкою з двома кінцями: «Кожен успіх, якого Ватикан досяг у Британії, був контрпродуктивним в Аргентині» [4]. Оскільки, за місяць до початку папського візиту до Британії уже розпочались воєнні дії між Британією та Аргентиною за Фолклендські острови. За декілька тижнів до самого візиту британський флот потопив аргентинський крейсер «Генерал Бельграно», що принесло найбільші втрати Аргентині (загинуло 323 аргентинських моряків) [18]. А у той час коли Папа Іван-Павло II прибув у Британію уже тривали бої на самих Фолклендських островах. З точки зору аргентинців, коли Римський Папа

відвідував «протестантську» Британію, британські війська «вбивали католицьких синів Аргентини» на островах, які аргентинці вважали своїми [4].

Звичайно, що Ватикан передбачав можливі наслідки папського візиту до Британії в Аргентині зокрема та Латинській Америці загалом. Отож, Ватикан потребував швидкого рішення, яке могло б пом'якшити ситуацію. Оптимальним рішенням для ватиканських дипломатів було якнайшвидша організація папського візиту до Аргентини, щоб заспокоїти почуття католицького духовенства та пастви в Аргентині. Тому, ще до британського візиту, Ватикан шукав і отримав схвалення від аргентинської військової хунти⁴ на папський візит до Аргентини [4].

Паралельно Святий Престол працював із провідними світовими лідерами задля миротворчих зусиль: так, 7 червня 1982 року, через п'ять днів після повернення з Великої Британії та за чотири дні до поїздки до Аргентини, Римський Понтифік зустрівся у Ватикані із Рональдом Рейганом, президентом США. Іван-Павло II попросив президента США сприяти примиренню Аргентини та Великої Британії [3]. Однак, ні заклики Папи, ні листи латиноамериканських президентів до Рейгана не мали успіху, оскільки Рейган не зміг переконати М. Тетчер піти на переговори із Аргентиною [15, с. 181].

Візит Папи Римського до Аргентини:

11 червня 1982 року, через вісім днів після завершення британського візиту, Папа Іван-Павло II прибув в Буенос-Айрес, щоб провести дводенний пастирський візит в Аргентині. Це був перший папський візит Римського Понтифіка до Аргентини [19].

Зазвичай папські дипломатичні візити ретельно й завчасно плануються. Проте у випадку візиту Івана-Павла II до Аргентини у 1982 році, папський візит був організований спонтанно. Ватиканська дипломатія на чолі з кардиналом Агостіно Казаролі, тодішнім державним секретарем Святого Престолу, оперативно й професійно спрацювала, щоб у стислі терміни організувати «блискавичний візит» Понтифіка до Аргентини [1].

Напередодні папського візиту до Аргентини, Убальдо Калабрезі, папський нунцій в Аргентині,

⁴ 24 березня 1976 року під час державного перевороту владу в Аргентині захопила військова хунта усунувши в. о. президента Ісабель Мартінес де Перон (яка стала президентом після смерті свого чоловіка президента Аргентини – Хуана Перона) й встановила диктатуру в Аргентині відому як «процес національної реорганізації» (ісп. *Proceso de Reorganización Nacional*). Військова хунта правила Аргентиною з 1976 по 1983 рр. [18].

заявив, що «це нетиповий візит, винятковий, надзвичайний. [...] Святіший Отець приїжджає, щоб зустрітися з аргентинським народом і помолитися з ним у час великих труднощів» [19]. На честь папського візиту генерал Леопольдо Гальєрі, президент Аргентини, видав указ про оголошення 11-12 червня національними святами на честь «глибокого значення цього пастирського візиту, сповненого миру, любові та справедливості, особливо в поточних обставинах, через які проходить країна» [19].

Іван-Павло II прибув із Риму до Буенос-Айреса у драматичних для аргентинського суспільства умовах: Фолклендська війна була на завершальній стадії. Однак більшість аргентинців цього не знала, оскільки «тріумфізм диктатури» й пропаганда приховував від аргентинців правду щодо подій на островах. Хоча капітуляція аргентинських збройних сил на островах була лише питанням днів [3].

У своїй вітальній промові в аеропорті Есейса, 11 червня 1982 року, Папа Іван-Павло II задекларував, що його «присутність тут сьогодні означає видимий доказ любові в історичний момент, такий болючий для вас [аргентинців]» [6]. Іван-Павло II зазначив, що «незважаючи на повне і радісне усвідомлення католицького стану цієї улюбленої нації, у досконалій продовженості моєї попередньої апостольської подорожі, мій візит [до Аргентини] хоче бути відзначений таким же пастирським і церковним характером, що ставить його вище будь-якого політичного потенціалу. Це просто зустріч між батьком у вірі та його страждаючими дітьми; брата у Христі, який ще раз вказує на це як на дорогу миру, примирення та надії» [6]. Понтифік відзначив, що його «перебування на аргентинській землі» передусім буде відзначене бажанням «наповнити душі кожного почуттями братерства і примирення» [6].

В аеропорту Есейса Понтифіка зустріли кардинал Арамбуру, примас Аргентини та архієпископ Буенос-Айреса, а також генерал Леопольдо Гальєрі, президент Аргентини. Зустріч із президентом Гальєрі, була певною проблемою для Ватикану. Адже у Британії Понтифік зустрівся з королевою Єлизаветою II, проте не з прем'єр-міністром Маргарет Тетчер, главою уряду який вів війну. Однак у Аргентині хунта з трьох осіб еквівалентна прем'єр-міністру й саме хунта розпочала і керувала війною за Фолклендські острови [19]. Імовірно, Ватикан настільки прагнув здійснити візит до Аргентини, що Понтифіку довелося погодитись на зустріч із членами аргентинської

хунти [4]: президентом Леопольдо Гальєрі, також адміралом Хорхе Анайю та генералом Базіліо Дозо. Як відзначив монсенйор Калабрезі у «Папи не було іншого вибору, як зустрітися з головою уряду тут як предмет дипломатичної ввічливості» [19]. Було узгоджено, що генерал Гальєрі зустріне Івана-Павла II в аеропорту Есейса й супроводжувати його до президентського палацу, де Понтифік зустрівся з двома іншими членами хунти [19]. У президентському палаці, коли Іван-Павло II, на скандування людей вийшов на балкон, щоб привітати натовп внизу, позаду нього стояли усі три члени хунти, які розпочали війну за Фолклендські острови [4].

Багато аргентинців критикували дії Папи, оскільки він зустрічався із хунтою, яка розпочала війну за Фолкленди, окрім того хунта проводила у Аргентині «брудну війну»⁵ проти аргентинців, які були не згодні із політикою хунти [21, с. 381–398]. Дії Понтифіка критикував навіть Адольфо Перес-Есківель, лауреат Нобелівської премії миру та вірний римо-католик, який сказав «Папа має прислухатися до народу, а не лише до уряду, заради миру» [19]. Перес-Есківель попросив про зустріч із Папою Іваном-Павлом II у Аргентині, проте йому було відмовлено [19].

Під час урочистої меси, 11 червня 1982 року, в катедральному соборі в Буенос-Айресі Іван-Павло II звернувся до священнослужителів Аргентини із закликом виконувати «служіння примирення», проголошуючи довірене «слово примирення» [8]. Це був м'який докір священнослужителям Католицької церкви Аргентини, які підтримали вторгнення Аргентини на Фолклендські острови [20].

Католицька церква була впливовою в Аргентині, адже більше 90 % аргентинців були католиками, проте навряд чи могла Католицька церква Аргентини вплинути на рішення військової хунти щодо нападу на Фолклендської острови [4]. Більше того, багато аргентинських єпископів вважали, претензії Аргентини щодо островів справедливими [21, с. 381-398]. Тому, коли аргентинська хунта вирішила вторгнутися на Фолклендські острови, хунта розуміла, що Католицька церква в Аргентині «благословить» її дії. Варто відзначити, що після вторгнення на Фолклендської острови Аргентинська єпископальна конференція не

⁵ «Брудна війна» (ісп. *Guerra Sucia en la Argentina*) – державний терор (масові викрадення, тортури, страти, польоти смерті) здійснюваний аргентинською хунтою проти критиків режиму в період із 1976 по 1983 рр. У результаті «брудної війни» у Аргентині, за різними оцінками, було вбито або зникли безвісті від 22 тис. до 30 тис. людей [4].

засудила факт вторгнення на острови [18, с. 20]. Аргентинські єпископи вважали, що «справа Мальвінських островів була справедливою». У своїй єдиній великій спільній заяві під час Фолклендської війни аргентинські єпископи висловили побоювання, що війна може мати «непередбачувані наслідки» та послалися на папське засудження військового конфлікту [4]. Водночас аргентинські єпископи підтримували претензій Аргентини на суверенітет над Фолклендськими островами [4]. А окремі аргентинські священнослужителі, особливо ті хто були чутливими до аргентинських націоналістичних закликів, відкрито підтримували окупацію Аргентиною островів. Наприклад, отець Даніель Заффароні організував молебень на підтримку військових Аргентини в кафедральному соборі та заявив, що молебень триватиме до тих пір, поки «не буде досягнуто перемоги в цій справедливій і благородній справі захисту нашої країни [Аргентини]» [16, с. 6]. Для аргентинських єпископів конфлікт з Британією міг сприяти єдності, а Католицька церква в Аргентині мала чудову можливість представити себе як символ національної єдності [16, с. 5].

Підтримка католицької ієрархії була також очевидною й під час церемонії інавгурації нового військового губернатора на островах генерала Маріо Менендеса [16, с. 5]. 7 квітня 1982 року коли аргентинський генерал Маріо Менендес складав присягу на островах як губернатор Мальвінських (Фолклендських) островів, на церемонії був присутній католицький архієпископ Дезидеріо Ельсо Колліно, генеральний капелан збройних сил Аргентини [4].

Варто відзначити, що були й ті католицькі священнослужителі хто не підтримував окупацію островів, як от єпископ Неукен який заявив, що відновлення суверенітету над островами не має використовуватися «для розпалювання гніту для воєнних цілей» або як «ширма, щоб придушити, забути та відвернути увагу від серйозних внутрішніх проблем безробіття та голоду» [16, с. 5]. Проте такі протести були практично індивідуальними і майже непоміченими в націоналістичній ейфорії тогочасної Аргентини [16, с. 5].

У посланні до священнослужителів Аргентини Іван-Павло II відзначив, що «служіння примиренню» «не суперечить справжньому патріотизму. Справжня любов до батьківщини, від якої ви так багато отримали, може призвести до жертвності; але в той же час ми повинні брати до уваги патріотизм інших, щоб обидва могли мирно спілкуватися один з одним і збагачуватися з точки зору гуманізму та соборності» [8].

Наступного дня, під час зустрічі із єпископами Аргентини Папа Іван-Павло II закликав аргентинських єпископів стати «архітекторами злагоди, миру та примирення» [9] й закликав до розбудови миру і «не тільки того миру, який полягає в мовчанні зброї, але також за той повний мир, який є ознакою примирених сердець, вільних від образи» [9].

На прощальній церемонії, 12 червня 1982 року, Римський Понтифік закликав «Не соромтеся шукати рішення, які захистять честь обох сторін і відновлять мир» [7]. Під час прощання в аеропорту генерал Гальтьєрі став на коліна перед Папою, після чого Іван-Павло II обійняв і поцілував його [4]. Символічно, що через два дні після прощання Леопольдо Гальтьєрі з Папою Іваном-Павлом II аргентинські війська на Фолклендах капітулювали [3].

Можна вважати, що папський візит Івана-Павла II до Аргентини, який поспіхом було організовано на прохання Папи Римського, досягнув поставленої цілі щодо збалансування із аргентинським суспільством й виступив своєрідною «противагою» для попереднього папського візиту до Британії [4]. Отож, цей візит зміцнив позицію Католицької церкви у Аргентині зокрема й Латинській Америці загалом [4]. Значний успіх мав діалог Понтифіка із аргентинською паствою: так, ввечері 11 червня звершивши месу в Катедрі Понтифік звертався до сотні тисяч людей просто неба перед базилікою. У суботу, 12 червня, два мільйони людей зібралися на площі Італії в Буенос-Айресі, щоб побачити Папу Римського, де Іван-Павло II знову закликав до миру та гідного вирішення війни [3]. Цей символічний жест Римського Понтифіка разом із іншими жестами й закликами Івана-Павла II такими як «визнанням любові до Аргентини» та закликами до «братерства й миру» успішно зміцнив позицію Ватикану в Латинській Америці [4].

Варто відзначити, що під час пастирського візиту до Аргентини Папа Іван-Павло II звертався до двох аудиторій: однією з них був аргентинський народ, якому Римський Понтифік говорив, що прийшов у цей «історичний й такий болючий час» [6] й, водночас, Понтифік не критикував події які розпочала Аргентина на Фолклендських островах [4]. А інша – це був світ за межами Латинської Америки, зокрема Британія та США, для цієї аудиторії Понтифік сигналізував, що не підтримує жодну зі сторін конфлікту й закликає до миру та братерства [4]. Слід відзначити, що Папа на відмінно впорався із цим завданням. Адже, коли Іван-Павло II виголошував

свої послання в Аргентині, «ані військова хунта, ані священики жодним чином не сприйняли це як кри-тику того, що вони зробили» [4].

Хоча між візитом до Британії та Аргентини був явний контраст. Але слід зазначити, що шестиденний папський візит до Британії готували майже два роки (із 1980 по 1982 рр.), тоді як дводенний папський візит до Аргентини готували 16 днів (із 25 травня по 10 червня 1982 року). Тут цікаво буде відзначити, що цей папський візит до Аргентини медіа характеризували як «нетипову подорож» [1], «імпровізоване паломництво» [1], «блискавичний візит» [1], «винятковий [візит]» [19], «надзви-чайний [візит]» [19], і навіть «‘безпрецедентною подією’ у ватиканській дипломатії» [1].

Висновки. Фолклендська війна 1982 року мала значний вплив на екуменічну політику Ватикану й позицію Католицької церкви в Латинській Аме-риці. Хоча Ватикан не був посередником цього конфлікту, проте запланована два роки раніше екуменічна подорож Римського Понтифіка до Великої Британії поставила Ватикан у скрутне становище у Аргентині й Латинській Америці під час Фолклендської війни 1982 року.

Слід відзначити, що Святий Престол (Вати-кан) виступав нейтральною стороною у цьому

конфлікті. Ватикан не був арбітром у Фолкленд-ській війні 1982 року. Водночас Папа Іван-Павло II відчайдушно закликав до мирного вирішення цього аргентино-британського конфлікту.

Фолклендська війна 1982 року демонструє, як конфлікт між двома країнами може вплинути на релігійний діалог й визначати політику релігійної спільноти та релігійних лідерів. Водночас дослі-дження політики Ватикану, а також дій та закли-ків Папи Івана-Павла II демонструє, як релігійні лідери можуть залишатися незаангажованими у конфлікт (учасниками якого були вірні Католиць-кої церкви, з однієї сторони, та Англіканської церкви – з іншої) й закликати до примирення. У цьому контексті дослідження Фолклендської війни 1982 року є цінним й актуальним науковим дослідженням.

Заклики Папи Івана-Павла II до сторін кон-флікту та до міжнародної спільноти, а також ім-провізація із «блискавичним візитом» Понтифіка до Аргентини, у короткі терміни, демонструє гнучкість та професіоналізм ватиканської дипло-матії. Варто відзначити, що Іван-Павло II вдало «маневрував» між сторонами конфлікту залиша-ючись прихильником й протагоністом миру між Аргентиною та Великою Британією.

Список літератури:

1. Alcaide H.-R. Malvinas: la histórica visita al país “fuera de programa” de Juan Pablo II en medio de la guerra. *La Voz*, 2022. URL: <https://surl.li/gokisf> (дата звернення: 05.07.2025).
2. Bogle J. The Enduring Legacy of John Paul II’s 1982 Visit to Britain. *National Catholic Register*, 2022. URL: <https://www.ncregister.com/blog/john-paul-ii-1982-visit-to-britain> (дата звернення: 05.07.2025).
3. Csipka J.-P. A 40 años de la visita de Juan Pablo II en las horas finales de los combates en las Malvinas: Cuando el Papa llegó a la Argentina en guerra. *Pagina 12*, 2022. URL: <https://surl.li/jqffcm> (дата звернення: 05.07.2025).
4. Crosthwaite T. The Vatican and the Falklands War. *Walls of Jericho*, 2010. URL: <https://surl.li/mtlmso> (дата звернення: 05.07.2025).
5. Giovanni Paolo II. Appello per la pace tra Argentina e Gran Bretagna. *Vatican*, 1982. URL: <https://surl.li/weqwnq> (дата звернення: 05.07.2025).
6. Giovanni Paolo II. Cerimonia di benvenuto all’Aeroporto Internazionale «Ezeiza» di Buenos Aires. *Vatican*, 1982. URL: <https://surl.li/qobizm> (дата звернення: 05.07.2025).
7. Giovanni Paolo II. Cerimonia di congedo nell’Aeroporto Internazionale di Buenos Aires. *Vatican*, 1982. URL: <https://surl.li/levtgo> (дата звернення: 05.07.2025).
8. Giovanni Paolo II. Discorso ai sacerdoti, ai religiosi e alle religiose nella Cattedrale di Buenos Aires. *Vatican*, 1982. URL: <https://surl.li/wqkcsj> (дата звернення: 05.07.2025).
9. Giovanni Paolo II. Discorso ai Vescovi dell’Argentina nella Curia Metropolitana di Buenos Aires. *Vatican*, 1982. URL: <https://surl.li/mnulxo> (дата звернення: 05.07.2025).
10. Giovanni Paolo II. Lettera di Giovanni Paolo II ai Fedeli dell’Argentina. *Vatican*, 1982. URL: <https://surl.li/dyfqcq> (дата звернення: 05.07.2025).
11. Goebel J. The Struggle for the Falkland Islands: A Study in Legal and Diplomatic History. London: Yale University Press, 1927. 482 p.
12. John Paul II. Mass in Westminster Cathedral, London. *Vatican*, 1982. URL: <https://surl.li/gyhzmp> (дата звернення: 05.07.2025).
13. John Paul II. Welcome ceremony at Gatwick International Airport. *Vatican*, 1982. URL: <https://surl.li/ietuux> (дата звернення: 05.07.2025).

14. Lorenz F. Todo lo que necesitás saber sobre Malvinas. Buenos Aires: Paidós, 2014. 212 p.
15. Moloeznik M.-P. A 40 años de la Guerra de Malvinas: una mirada diferente. *Escuela Nacional de Inteligencia*, 2022. URL: <https://surl.li/ghrsso> (дата звернення: 05.07.2025).
16. Obregón M. La Iglesia católica durante la guerra del Atlántico Sur. *Revista Cuadernos Argentina Reciente*, N°4, 2007. P. 1-13.
17. Pope makes historic visit to Canterbury. BBC, 1982. URL: <https://surl.li/zeoqfh> (дата звернення: 05.07.2025).
18. Privratsky K. Logistics in the Falklands War. Behind the British Victory. Croydon: Pen & Sword Military, 2014. 157 p.
19. Schumacher E. John Paul to Visit Argentina Today. *The New York Times*, 1982. URL: <https://surl.li/dcielc> (дата звернення: 05.07.2025).
20. Schumacher E. Pope Arrives in Argentina: Urges End to Falkland War. *The New York Times*, 1982. URL: <https://surl.li/qeisz> (дата звернення: 05.07.2025).
21. Verbitsky H. El precio de la bendición episcopal. *Cuentas pendientes: los cómplices económicos de la dictadura*, 2013. P. 381-398.

Danyliuk I. V. THE VATICAN AND THE FALKLANDS WAR OF 1982

The article researched the impact of the 1982 Falklands War on Vatican policy. It has been noted that the Vatican was not a mediator during the 1982 Falklands War. Still, events in the Falklands affected the ecumenical policy of the Catholic Church with the England Church, as well as the position of the Catholic Church in Argentina and Latin America. As a result, the Holy See was forced to interact with the parties involved in the Falklands conflict.

It was noted that the Vatican had been preparing since 1980 for a trip by Pope John Paul II to Britain, which was to take place in May-June 1982 and was to be the first papal visit to Britain and to promote ecumenical dialogue between the Catholic and Anglican Churches. However, the seizure of the Falkland Islands by Argentina on 2 April 1982 almost thwarted the Vatican's plans for a visit by the Pope to Britain and further ecumenical dialogue between the Catholic and Anglican Churches. After lengthy consultations between the British and Argentine archbishops, Pope John Paul II nevertheless decided to carry out the planned visit to Britain, due to the ecumenical significance of the event. And to balance the British visit, the Vatican hastily organized a papal visit to Argentina.

It is noted that the Vatican acted as a neutral party in the Falklands conflict. The Holy See was not an arbitrator in the Falklands War of 1982. It was noted that during his visits to Britain and Argentina, the Roman Pontiff called for peace and reconciliation.

The Falklands War of 1982 demonstrates how a conflict between two countries can affect religious dialogue and determine the policy of a religious community and religious leaders.

Pope John Paul II's appeals to the parties to the conflict and to the international community, as well as the improvisation with the Pontiff's "lightning visit" to Argentina, at short notice, demonstrate the flexibility and professionalism of Vatican diplomacy. It is worth noting that John Paul II successfully "maneuvered" between the parties to the conflict, remaining a supporter and protagonist of peace between Argentina and Great Britain.

Key words: Falklands War, Vatican, Holy See, Argentina, Great Britain, Latin America.